

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ХУДОЖНЬОГО ПРОФІЛЮ З ВАДАМИ СЛУХУ

Для підготовки майбутніх фахівців художнього профілю в умовах інклюзивного навчання потрібне особливе навчальне середовище та підхід в навчальному процесі. І, звичайно ж, потрібно врахувати, що процес організації навчання є ускладнений та має свою специфіку в інклюзивному середовищі в умовах підготовки учнів з особливими потребами, а саме нечуючих.

Відповідно до Закону України «Про охорону дитинства», де у статті 26 сказано: «Держава сприяє створенню дітям-інвалідам та дітям з вадами розумового або фізичного розвитку необхідних умов, рівних з іншими громадянами можливостей для повноцінного життя та розвитку з урахуванням індивідуальних здібностей та інтересів». Однією з таких можливостей є рівний доступ до якісної освіти, головна мета якої – створення умов для розвитку й самореалізації кожної особистості. [3]

Верховна Рада України прийняла закон «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, де чітко визначено такі поняття як «особа з особливими освітніми потребами» та «інклюзивне навчання». [2]

16 січня 2018 Президент Петро Порошенко підписав закон №2249-VIII "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України". Цим рішенням Президент України вивів із вжитку слово "інвалід". [1]

В даній роботі ми більш конкретніше зупинимось на огляді та специфіці роботи з нечуючими чи слабочуючими дітьми. Звичайно ж, чим вищий рівень слуху, тим легше учневі соціалізуватись в середовищі та могли легко адаптуватись в навчальний процес практично без сторонньої допомоги. Тут на допомогу приходять технологічні методи, а саме слухові звукопідсилювальні апарати.

Для учнів з повною втратою слуху, під час навчального процесу, можуть допомогти навички зчитування з губ інформації співрозмовника. Тут дуже важливо, щоб викладач пам'ятав, що міміка та повільна мова – це запорука успішного «зчитування» тексту учнем з вадами слуху з ваших губ. Кожен жест має бути обґрунтований та обдуманий. Слід постійно пам'ятати, що з губ люди з вадами слуху можуть прочитати лише 30% інформації, інші 70% – просто вгадують.

Позитивним результатом у роботі в інклюзивному класі з нечуючими буде мати дактильно-жестова методика. Вона поділяється на дактильну і жестову мови. Дактильна мова – це манера спілкування за допомогою знаків, які співрозмовники показують пальцями (дактилогії). Жестова мова – це природне спілкування за допомогою засобів національної жестової мови глухих – лінгвістичної системи, яка має своєрідну багату і складну за структурою лексику і граматику, різноманітні засоби вираження думки і аналізу інформації. [4]

Калькована жестова мова (різновид жестової) – це штучна система спілкування, що калькує усне мовлення.

За результатами досліджень вченими доведено, що через проблеми з мовленням у нечуючих виникають труднощі з оволодінням як образною, так і понятійною формою мислення. Тут у пригоді стануть інноваційні методи викладання спецдисциплін, а особливо художніх спецдисциплін. З досвіду викладача в інклюзивному класі художнього спрямування у підготовці спеціалістів образотворчого та декоративного мистецтва у Львівському вищому професійному художньому училищі використовувались ефективні методи подачі інформації учням з особливими потребами (на більшості занять з викладачем працює перекладач-дактитолог). Основною ідеєю методів була підготовка стислого тексту лекції у роздрукованому форматі і роздача цього тексту кожному учневі індивідуально (це оптимально для теоретичних художніх спецдисциплін); для кожного заняття підготовка словника професійних художніх термінів; підготовка презентаційного ряду на мульти-

медійному ресурсі та ознайомлення під час лекції учнів зі зразками та аналогами робіт; показ відеоуроку технології того чи іншого виду діяльності в художній сфері, якщо це практичний курс спецдисциплін.

Мистецько-освітні програми сьогодення повинні враховувати необхідності залучення учнів до різних видів мистецтва, ознайомлення їх із широкою палітрою художніх образів. Пізнання мистецтва є надзвичайно довгим процесом. І навіть в рамках інклюзивного простору такий метод навчання можна застосовувати теж.

Щоб опанувати декілька видів мистецтва, поєднати практичні дисципліни з теоретичними, викладачеві необхідно володіти методикою проведення різних типів занять і долучити позаурочну роботу чи роботу за межами аудиторії. Найрезультативнішим видом такої роботи буде відвідування музею, де учні зможуть зробити і чудові зарисовки експозиції музею: народних промислів, скульптури, картин та ін. На жаль, умови для відвідування музеїв учнів з вадами слуху є проблемними. Так як екскурсовод не володіє мовою жестів. Тоді на допомогу приходять знову перекладач-дактилолог.

Після такої роботи з учнями викладач, для розуміння опанування учнем тої чи іншої теоретичної теми, пропонує кожному індивідуально написати творче есе. Якщо учневі з вадами слуху важко виконати таке завдання, то викладач на занятті може використати форми диференційованого навчання. На думку П. Сікорського, диференціація навчання – це множинність та варіативність індивідуальних і колективних підходів до суспільно узгоджених цілей загальної освіти. Вона створює сприятливі умови для індивідуалізації навчання, професійної орієнтації учнів та осмисленого вибору ними життєвого шляху. [5] Якщо диференційоване навчання – це адаптована навчально-пізнавальна діяльність педагога, то диференціація навчання – це поділ, в одних випадках, суб'єктів учіння на різні типологічні групи за певними психологічними критеріями й адаптація до них решти компонентів навчання (зміст, методи, форми тощо) з метою досягнення оптимального розвитку учнів, а в інших – поділ суб'єктів учіння на групи залежно від змісту навчання (профіль, спеціальність) з метою підготовки учнів до продовження навчання у професійних закладах освіти та здобуття відповідної професії [6; с. 176]

Отже, таке навчання можна поділити на декілька форм:

1. Індивідуалізована (кожен з учнів виконує індивідуальну роботу);
2. Індивідуально-груповою (частина завдань має індивідуальний характер, а решту виконує вся група);
3. Груповою (завдання виконує вся група).

В такій системі навчання в межах інклюзивного середовища для двох останніх форм має діяти гуманна педагогіка. Адже, часто у такому інклюзивному навчанні беруть участь учні з різними вадами слуху. Інколи і взагалі без них. Тому тут важливо викладачеві донести до учнів певні норми та задатки не лише етики, але і людяності.

За словами В.О. Сухомлинського у праці «Народження громадянина», в новому освітньому просторі інклюзії ми формуємо емоційне виховання. «Мистецтво облагороджувати дитину і підлітка вищими почуттями й переживаннями – є мистецтвом співпереживання... щоб уже в роки дитинства людина розуміла й відчувала серцем найтонші душевні порухи іншої людини» [7; 525]

З таким інноваційним підходом викладача до навчання майбутніх фахівців з вадами слуху в умовах інклюзивного навчання, учні чи студенти оволодіють навиками критичного мислення, почуття естетики, аналізу, самоаналізу та організаторських здібностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2249-19> (дата звернення 15.03.2019)
2. Закон України «Про освіту» URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 23.03.2019)
3. Закон України «Про охорону дитинства» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14> (дата звернення 22.03.2019)

4. Зборовська Н. Білінгвальний підхід у навчанні як один із сучасних напрямів мовної освіти нечуючих / Н. Зборовська // *Дефектологія*. – 2011. – № 4. – С. 41-45
5. Сікорський П.І. Теорія і методика диференційованого навчання в середніх загальноосвітніх і професійних навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Сікорський Петро Іванович ; Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – Київ, 2001. – 39 с.
6. Сікорський П. І. Теорія і методика диференційованого навчання. – Львів : Сполом, 2000. – 421 с.
7. Сухомлинський В. Народження громадянина В. Сухомлинський // Вибр. твори: В. 5-ти т. – Т. 3. – Київ : Радянська школа, 1977. – С. 283–584.